

Maa- ja metsätalousministeriö
PL 30
00023 VALTIONEUVOSTO

Viite **Dnro 34/13/2014**

Asia **Luonnos MMM:n asetukseksi elintarviketietojen antamisesta kuluttajille**

Lausuntona asetusluonnoksesta elintarviketietojen antamisesta kuluttajille **Suomen Leipuriliitto ry** toteaa seuraavaa:

Lausuntomme kohdistuu ko. asetuksen 10 §:ään ja erityisesti sen 1 momentin 5 kohtaan.

Suomen Leipuriliitto katsoo, että ruokaleivän osalta asetusluonnoksessa ehdotettua voimakassuolaisuusmerkinnän raja-arvon alentamista 0,1 prosenttiyksikön verran ei tule missään tapauksessa toteuttaa. Katsomme, että järkevämpi vaihtoehto olisi nostaa raja-arvoa 0,1 prosenttiyksikön verran. Vähintäänkin voimakassuolaisuuden raja-arvo tulee pitää ennallaan eli ruokaleivän pakkaukseen on tehtävä edelleen voimakassuolainen-merkintä vain, jos ruokaleivän suolapitoisuus on yli 1,2 painoprosenttia.

Perustelut

Suomen Leipuriliitto toteaa, että tilanne leipä- ja leipomomarkkinoilla on viimeisten vuosien aikana olennaisesti muuttunut. Syynä tähän on se, että leivän ja muiden leipomotuotteiden tuonti ulkomailta on kasvanut todella voimakkaasti, erityisesti paistopistetuotteiden osalta. Vuonna 2011 julkaistun leipomoalan toimialaraportin mukaan tuonnin osuus oli 5 %, mutta tällä hetkellä tuonnin osuus on noin 20 %. Kuten hyvin tiedetään, niin ulkomaiset tuontileivät ovat yleisesti ottaen paljon suolaisempia kuin suomalaisissa leipomoissa valmistetut ja kauppaan toimitetut kotimaiset leivät.

Aikaisemmin, kun leipomotuotteiden tuonti Suomeen oli vähäistä, suolarajojen alentaminen oli yksittäiselle leipomolle muutoksen aiheuttamia taloudellisia kustannuksia lukuun ottamatta varsin ”yksinkertaista”. Leipomo tiesi, että kaikki muutkin suomalaiset leipomot tulevat toimimaan samalla tavalla eli tulevat vähentämään leivässä olevaa suolaa, jotta tuotetta ei tarvitse merkitä voimakassuolaiseksi. Tuonnin kasvu on muuttanut tämän tilanteen olennaisesti. Nyt muutokset koskisivat todellisuudessa lähinnä suomalaisia perheyrityksiä ja heidän leipiään ulkomaisten suolaisempien tuontituotteiden vallatessa markkinoita. Valitettavasti yhä useammat kuluttajat ovat lisäänty-

neen tuonnin johdosta alkaneet syömään leipää, jossa on enemmän suolaa. Suomalaiset leipomot eivät voi enää katsoa sivusta toimeettomana, kun voimakassuolaisten ulkomailta tuotujen tuotteiden myynti kasvaa.

Jos ehdotettu muutos tulee voimaan ja voimakassuolaisuuden raja-arvoa lasketaan 0,1 prosenttiyksikön verran, suurin osa suomalaisista leipomoista joutuu muuttamaan tuotteiden pakkauksia ja tuoteselosteita, koska 1,2 painoprosenttia suolaa sisältävät leivät luokitellaan tuolloin voimakassuolaisiksi. Jos näin tapahtuu, on hyvin mahdollista ja myös todennäköistä, että monet leipomot päättävät ottaa yhä useammassa tuotteessa käyttöön voimakassuolaisuustermin. Tämä on erittäin tärkeä seikka, joka päättäjien on syytä vakavasti ottaa huomioon, kun lopullisia päätöksiä voimakassuolaisuuden raja-arvosta tehdään.

On myös erittäin tärkeää huomioida, että jos leipomot päättävät ottaa käyttöön ko. termin, on hyvin mahdollista, että leipomot lisäävät tuotteeseen enemmän suolaa saadakseen tuotteeseen lisää makua. Leipä, jonka suolapitoisuus oli aikaisemmin 1,2 %, voi hyvinkin olla jatkossa leipä, jonka suolapitoisuus on esimerkiksi 1,4 %. Kun leipä pitää tuolloin joka tapauksessa merkitä voimakassuolaiseksi, niin samassa yhteydessä on helppo muuttaa tuotteen makua maukkaammaksi lisäämällä suolan määrää. Tämä ei varmasti ole kansanterveydelliseltä kannalta katsottuna toivottavaa.

Leivässä olevan suolan määrän ja ns. suolarajojen osalta voidaankin hyvin sanoa, että niiden osalta ollaan tultu eräänlaiseen kulminaatiopisteeseen. On siis hyvin mahdollista, että suomalaiset leipomot ottavat tulevaisuudessa yhä enenevässä määrin käyttöön voimakassuolainen-merkinnän. Jos näin tapahtuu, niin hyvin pian tulee tilanne, että kuluttajat pitävät tällaista merkintää aivan normaalina leivässä. Kuluttajat olettavat, että tällaisessa leivässä on myös enemmän makua.

Lisäksi on huomioitava, että ehdotettu voimakassuolaisuusmerkinnän muutos aiheuttaisi toteutuessaan leipomoyrityksille suuria kustannuksia, kun tuotepakkaukset, tuoteselosteet, tilauskirjat ym. jouduttaisiin uusimaan. Yritysten tulisi uusii kaikki materiaali, jolla tiedotetaan asiakkaita tuotteiden ominaisuuksista. Yritysten pitäisi tehdä uudet laskelmat tuoteselosteeseen ja myös tuotepakkausten toimittaja joutuisi tekemään uudet painolaatat, jotta muutokset tuotteiden pakkauksiin voitaisiin painotaloissa toteuttaa. Toteutuessaan muutos, jota asetusehdotuksen mukaan alettaisiin soveltaa 13.12.2016 mennessä, aiheuttaisi esimerkiksi 20 miljoonan euron liikevaihtoa pyörittäville leipomoyrityksille, joilla on kymmeniä erilaisia leipätuotteita, noin 40 000 – 50 000 euron kustannukset. Tässä kohtaa on oleellista huomioida myös, että joulukuussa 2014 sovellettavaksi tulevat EU:n elintarviketietoasetuksessa edellytetyt pakkausmerkintämuutokset aiheuttavat ko. yrityksille jo nyt samansuuruiset kustannukset, siis noin 40 000 – 50 000 euron kustannukset. Eli leipomoyrityksille tulisi siis voimakassuolaisuusmerkinnän muutoksen johdosta tehtävistä pakkausmerkintöjen uudistamisista maksettavaksi samansuuruiset kustannukset kuin mitä heille aiheutuu jo tämän vuoden loppuun mennessä tehtävistä pakkausmerkintöjen uudistamisista. Jos yritys sen sijaan päättää ottaa käyttöön voimakassuolaisuustermin yhä useammassa tuotteessa jo vuoden 2014 pakkausmerkintä uudistuksen yhteydessä, niin yrityksen ei tarvitse näiden tuotteiden osalta tämän jälkeen enää huomioida voimakassuolaisuuden alarajaan joulukuussa 2016 tulevia muutoksia.

Suomalainen leipomoala on vuosien ajan ollut suola-asiassa eurooppalainen edelläkävijä. Suomalaisissa leivissä on huomattavasti vähemmän suolaa kuin keskieuropplaisissa leivissä. Suomalainen leipomoala on vuosien mittaan määrätietoisesti vähentänyt leipomotuotteiden suolapitoisuutta ja olemme tilanteessa, jossa tuotteidemme suolapitoisuus on tällä hetkellä selvästi yleistä eurooppalaista tasoa matalampi. Voidaan hyvin sanoa, että suomalaiset ruokaleivät ovat vähäsuolaisimpia Euroopassa. Suosituimmat leivät ovat Suomessa nykyisin suolatasoltaan 1,2 %. Monissa EU-maissa suolapitoisuus vaihtelee yleisesti tasolla 1,5-2,2% (esim. Hollanti, Ranska, Italia). Tämän vuoksi emme voi mitenkään käsittää, että voimakassuolaisuuden raja-arvoa tulisi Suomessa edelleen alentaa.

Emme epäile niitä tutkimustuloksia, joiden mukaan kansalaisten suolansaanti on kääntynyt jälleen kasvuun. Näin varmaankin on tapahtunut. Yleisesti tiedetään, että kuluttajat ovat ryhtyneet syömään terveellisemmän leivän sijasta erilaisia välipalatuotteita, pizzoja, hampurilaisia, kerrosleipiä, kebabeja ym. Näiden tuotteiden pohjina/alustoina käytetään useimmiten ulkomailta tuotuja suolaisempia pakastepohjia ja raakapakastepohjia. Yhdymme viranomaisten huoleen, että jotain pitäisi tehdä, jotta kansalaisten suolansaanti ei tulisi lisääntymään. Voimakassuolaisuuden raja-arvon muuttaminen 0,1 % pienemmäksi ei kuitenkaan ole missään tapauksessa oikea ratkaisu. Näkemyksemme on, että tämän tyyppistä toimenpidettä pitää ehdottomasti välttää. On suuri vaara, että tuollaisen ratkaisun sinänsä varmaan hyvä tarkoitus kääntyy ns. itseään vastaan. Leipomoilla on jo muutoinkin paineita suolan määrän nostamiseen leivässä. Tällaisella uudistuksella sitä ei pidä edesauttaa.

Tosiasia on, että suomalaiset leipomot eivät yleisesti ottaen voi vähentää leivässä olevaa suolaa, kun samanaikaisesti runsassuolaisten ulkomaisten leipien tuonti lisääntyy ja niiden myynti kasvaa. Esimerkiksi eräässä ulkomaalaisomistuksessa olevassa päivittäistavarakaupassa myydään Saksassa valmistettuja ja Suomeen tuotuja voimakassuolaisia leipiä, joiden suolapitoisuus on tuoteselosteiden mukaan esimerkiksi 1,4% (Täysjyvä-siemenleipä) tai 1,7% (Ciabatta). Kyseinen kaupparyhmittymä on ainoa päivittäistavarakauppa, joka tällä hetkellä kasvattaa Suomessa leivän myyntiä. Näyttää vahvasti siltä, että kuluttajat ovat valmiita ostamaan enemmän suolaa sisältävää ja ilmeisesti siksi heidän mielestään myös maukkaampaa tuonti- ja/tai paistopisteleipää. Tämän vuoksi suomalaisen leipomoalan on turha yrittää julistaa ”Pysy terveempänä - syö suomalaisten leipomoiden valmistamaa vähäsuolaisempaa leipää”, vaikka se kansanterveydellisesti katsottuna olisikin varmasti positiivista.

Makutottumusten muuttumisen seurauksena kuluttaja muuttaa myös kulutustottumuksiaan ja siirtyy helposti jo ennestään voimakassuolaiseksi merkityn tuotteen käyttäjäksi. Jos asetusehdotuksen kaltainen muutos ajetaan Suomessa leipomoalan vastustuksesta huolimatta väkisin voimaan, suomalaisten leipomoiden on lähes pakko ryhtyä toimenpiteisiin, jotka eivät kaiketi ole kansanterveydelliseltä kannalta katsottuna myönteisiä. Yksittäisen leipomoyrityksen on kuitenkin pidettävä huolta ennen kaikkea siitä, että kuluttaja ostaa yrityksen valmistamia tuotteita, jotta yrityksen liiketoiminta olisi kannattavaa ja sillä olisi tulevaisuutta. Ja kun yritystoiminta on kannattavaa, niin silloin myös työntekijöiden työllistäminen on mahdollista. Suomalaiset leipomot eivät halua eriyttää suomalaista leipää entistä enemmän muun maailman mauista, lisätä tuontileipien menekkiä entisestään ja vaikeuttaa kotimaisten leipomoiden toimintaa ja työllistämismahdollisuuksia.

On syytä huomioida, että suomalaiset leipomot valmistavat sellaisia leipiä ja muita leipomotuotteita, joita niiden asiakkaat, erityisesti päivittäistavarakauppa, haluavat ostaa. Kauppa puolestaan ostaa niin kotimaisilta kuin ulkomaisilta leipomoilta sellaisia tuotteita, joita kuluttajat haluavat ostaa. Yleisesti tiedossa on, että kuluttajalle tärkeimpiä tuotteiden valintakriteerejä ovat tuotteiden maku ja hinta.

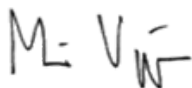
Lopuksi korostamme, että tuontivalvontaan tulee panostaa runsaasti lisää voimavaroja, jos suolaa koskevat raja-arvot katsotaan kansanterveydellisesti Suomessa edelleen tarpeellisiksi. Näin totesimme myös 1.10.2007 antamassamme lausunnossa koskien elintarvikkeiden pakkausmerkinnöistä annetun asetuksen 24 ja 25 §:n muuttamista, kun voimakassuolaisuuden raja-arvoa tuolloin muutettiin. Mitään varsinaisia uusia toimenpiteitä, joilla tuontileipien suolapitoisuutta riittävästi valvottaisiin, emme kuitenkaan ole havainneet viranomaisten toteuttaneen. Ongelmana on, että maahan tulee runsaasti voimakassuolaisia tuotteita, joissa suolamerkintöjen osalta tuotteiden pakkausmerkinnät ovat puutteellisia, virheellisiä tai merkinnät puuttuvat kokonaan. On hyvin todennäköistä, että ulkomailta tuotujen leipien ja muiden leipomotuotteiden todelliset suolamäärät ovat pakkausmerkinnöissä ilmoitettua suuremmat. Erityisesti sisämarkkinatuontiin (EU:n alueelta tuodut tuotteet), mukaan lukien suolamerkinnät, kohdistuu valitettavan vähän valvontaa. Tämä on näyttänyt johtaneen todellisuudessa siihen, että nykyiset suolanmerkintäsäädökset toimivat käytännössä edelleen lähinnä suomalaisia perheyriytyksiä koskevinä säännöksinä ulkomaisten suolaisempien tuontituotteiden vallassa markkinoita. Jos voimavaroja tuontivalvontaan ja sen lisäämiseen ei löydy, voimakassuolaisuusmerkinnästä tulee kokonaisuudessaan luopua.

Kuten edellä jo totesimme, yhdymme viranomaisten huoleen siitä, että jotain tulee tehdä, jotta kansalaisten suolansaanti ei tulisi Suomessa lisääntymään. Toivomme, että viranomaiset panostavat voimavaroja laajaan tiedotuskampanjaan kuluttajien tiedonsaannin ja ymmärryksen lisäämiseksi. Sen sijaan emme halua uusia yritystoimintaa vaikeuttavia säännöksiä, joilla entisestään vaikeutetaan yritysten toimintaa ja sen menestymismahdollisuuksia. Viranomaisten ei tule säätää uusia lakeja, jotka vain näyttävät hyviltä, mutta toteutuessaan vain kääntyvät lainsäätäjän tarkoitusista vastaan.

Edellä mainitut seikat huomioiden Suomen Leipuriliitto katsoo, että järkevämpi vaihtoehto olisi nostaa voimakassuolaisuuden raja-arvoa 0,1 prosenttiyksikön verran kuin laskea sitä. Vähintäänkin voimakassuolaisuuden raja-arvo tulee pitää ennallaan.

Kunnioitavasti

SUOMEN LEIPURILIITTO RY

Mika Väyrynen
toimitusjohtaja